

GAZETA WARSZAWSKA

Z WARSZAWY DNIA 22 CZERWCA R. 1798. W PIĄTEK.

JW. Baro*n de Voss*, Minister Stanu, woyny i dyrygujący w Prussach Południowych, wyjechał z tąd do *Berlina* dnia 19 tego miesiąca.

Z *Paryża* 5. *Czerwca*.

Przysłany kuryer z *Tulonu*, przyniósł depesze od floty naszej datowane d. 23 *Maja*, niedaleko *Korsyki*. Już wtenczas szczęśliwie połączyły się transportowe i wojenne okręty z *Genui*, *Civita Vecchia* &c. i cała flotta składała się z 4 do 500 żagli.

Z *Majorki* i *Minorki*, zawinęły do *Tulonu* 4. *Hiszpańskie* fregaty. Słychać, że mają zabrać proch sprzedany rządowi *Hiszpańskiemu* przez *Francją*. — Flotta *G. Buonaparte*, która z samego *Tulonu* wyszła pod żagle, składała się z 194 żagli to jest 44 wojennych okrętów rozmaitej wielkości, 140 transportowych statków i 7 innych okrętów, z liczby drugich, 77 były w *Tulonie* uzbrojone, na 43 amunicya i inne potrzeby znajdując się, a na 34 przeszło 500 koni &c. &c. Na 64 statki transportowe z *Marsylii*, *Nizza* i *Antibes* konie także zabrano. — Na flocie wyszłej z *Tulonu* i we wszystko dobrze opatrzonej, było 19,000 wojska lądowego, i 2,000 ludzi użytych przy żywności, amunicyi, powozach, koniach &c. Na statkach transportowych w *Genui* znajdowało się 10,000 wojska, a na będących w *Civita Vecchia* 15,000.

Długa wyprawa, do której robią przygotowania w *Tulonie*, składać się będzie z wojennych okrętów zabranych da-

wniey *Wenetom*, z których żaden nie znajduje się w liczbie 13 liniowych, wyszłych pod żagle z *G. Buonaparte*. — Ta druga flotta ma być równie straszną jak pierwsza.

Kontr-Admirał *Nielly*, mianowany jest kommandantem portu w *Orient*. *Dalbarade* bywszy Minister marynarki i kommandant tamtejszy dostał rozkaz nie wyjeżdżania z tego miasta, dopoki sąd wojenny nie wyda swego wyroku — przesłał on do *Paryża* pismo na swoją obronę, prosząc o pozwolenie, ażeby się mógł ustnie przed Dyrektoryatem wytłómaczyć, lecz mu tego odmówiono. Utrzymał, iż z jego strony, żadnej nie było niedbałości, że okręt, który się spalił, stał na miejscu bezpiecznym i przepisana prawem warta, na nim się znajdowała.

Angielskie eskadry krążą ustawicznie koło naszych brzegów, począwszy od *Texel* aż do *Brest*, rząd jednak mocnych środków użył, dla dzielnego odparcia nieprzyjaciela, gdyby gdzie wylądowanie przedsięwziął.

Miasto *Varennes*, w którym dawniej *Ludwik XVI.* był przyaresztowany, powiększej części zgorzało, przez nieostrożność jednej kobiety. Sala rady 500 przyozdobiona teraz została 6 statkami stojącymi w framugach ston obydwojch. Reprezentują one *Katona*, *Brutusa*, *Cicerona*, *Likurga* i *Demostenesa*.

Lacombe S. Michel nie pojedzie do *Neapolu* w charakterze posła, lecz jako

kommanderujący General, uda się do wysp Archipelagu.

Niesnaki zasze między naszym Kommissarzem w Szwajcaryi i Dyrektoryatem Helwetow, są przyczyną, iż przyjęcie Posła Szwajcarskiego Ob. Zeltner jest spóźnionym — Niektóre listy z *Jamaiki* zawierają, że Anglicy opuścili *Port-au-prince* i do *Jérémie* cofnęli się.

Władza W. cofnęła swoy wyrok zalecający ministrowi *Talleyrand Perigord* odwołać z Szwajcaryi Ob. *Mengaud*.

Wiadomość o miałowaniu Ob. *Delaeroix* Ambassadorem naszym do *Wiednia*, wcale jest niepewna.

Bywsi Dyrektorowie Cisalpińscy *Paradisi* i *Muscati*, otrzymali rozkaz wywiechania z *Mediolanu*.

Dyrektoryat pisał do Ob. *Delaeroix* ministra w *Hadze*, ażeby oddalił od siebie Ob. *Ducange* i rozpoczęte przez niego tłumaczenie Konfytucyi Batawskiej powierzył komu innemu — tudzież aby żądał od Dyrektoryatu Batawow, iżby mu kazał wyjechać z Rzpłtey, jeżeli nie ma prawa obywatelstwa.

Wyszło tu małe pismo pod tytułem: „*Spisek 22 Floreal.*”, — Redaktor mocno przeciw niemu powstaie wyrażając, że *Bach* autor jego, lubo czerwoną nosi czapkę, jest jednak stronnikiem *Ludwika XVIII*.

Z *Havre* pod d. 31 *Maja* doniesiono, że dwie korwety *la Confiante* i *le Vesuve* od 24. dwunasto funtowych i 16tu takichże armat, po uporczywey bitwie z 2. Angielskimi fregatami, cofając się przy *Benzedal*, uderzyły o skały. Na pierwszey zginęło 4ch ludzi a 10 jest ranionych, druga będzie mogła być z reperowaną.

Do *Bordeaux* przyprawdono okręt Amerykański *the Jersey* z kawą i cukrem szacowany 150,000 frankow.

Zabrania przy *Ostendzie* w niewola

Anglicy są umieszczeni w *Citadelli* w *Lille*, a ich officerowie w domu dawnego Gubernatora.

Sławny *Delille*, przetłomaczył dzieła *Wirgiliusza* wierszami, i żąda za to 100,000 frankow. *Georgiki* jego słychać, że miał sprzedać za 21,000 frankow.

Rząd Hiszpański rozkazał, ażeby wszystkie osoby, u których są złożone summy, pochodzące z zdobyczy kaprow Francuzkich, złożyli natychmiast w kasach Konsulow Rzpłtey, będących w odpowiedzialności, za ich wypłacenie osobom, którym się przynależą.

Neutralnym nawet okrętom, zabroniono jest zawiać do portu *Brest*.

Anglicy mieli atakować *Portorico*, lecz nie skutecznie.

Po ucieczce *Sidneya Smith*, wielu mniema, że zamiana niewolników z Anglią prędkzey ułożona zostanie, gdyż osoba jego, do wielu w tej mierze trudności była powodem.

Port *Barfleur* zagrożony od Angielskich wojennych okrętow, ogłoszonym jest za zostający w stanie oblężenia.

Flotylla nasza z *Havre* wypłynęła na morze, pod rozkazami Kontr-Admirala *Lacrosse*.

G. *Daendels* ciągle się bawi w *Paryzu* — d. 19 *Maja* wyszedł z *Brest* pod żagle konwoy z kupieckich okrętow składający się z 48 żagli.

Traktat przyłączenia *Genewy*, do Rzpłtey Francuzkiej, od Rad obydwóch jest ratyfikowany.

Rada 500 wydała wyrok zabraniający dawać tytuł *W Pana*, Obywatelom Francuzkim.

Dyrektoryat napisał listy z pochwałami do G. *Lorge* i innych Francuzkich officerow, którzy przy odebraniu *Sion* w wyższej *Wallii*, znakomitego mężstwa dali dowody.

W tych dniach w radzie 500 reprezentant *Villers*, podał imieniem deputacyi niektóre projekta nowych podatkow, dla zastąpienia tegorocznego deficit w skarbie, wynoszącego 62 miliony liwrow. W mowie swojej wyraził: „Rzplita ma 400,000 wojska, ktorego utrzymywanie co 10 dni 3. miliony kosztuje. Lubo mamy pokoy na lądzie, wojsko jednak tyle kosztuje co w czasie wojny, szczegulniey dopoki negocyacya w *Rastadt* ukończona nie zostanie. Inne wydatki są wielkie, wiadomo wam, iż 616 milionow wynoszą. — Rząd Angielski ktory tylko z jedną Francją ma wojne, wydatki swe w tym roku do 716 milionym obrachował — nowe projekta Obyw: *Villers* roztrząsane być mają.

Dziennik *Conservateur* zawiera.

„Pogłoski o wkrótce nastąpić mającej powszechney pacyfikacyi, daleko są teraz większe niż kiedykolwiek, tym zaś bardziej wierzyć im wypada, że pochodzą od osob mających związek z rządem a zatem mogących poznać widoki Dyrektoryatu.

Dnia 1. t. m. Ob: *Trawite*, Adiutant Gen. *Schauenbourg*, oddał Dyrektoryatowi zabrane Szwaycarow chorągwie.

Minister woyny prezentując go, tak mówił: „OOb. Dyrektorowie! Oligarchia i fanatyzm chciały, aby skały Helwecyi krwią ludzką były zbroszone, pomimo gałązki oliwney ofiarowanej ludom Szwaycaryi, oddzielonym od reszty świata, niedostępnemi prawie gorami. — Na wasz rozkaz, na zawołanie wodza, wojska Francuzkie wdarły się na te góry. Na próżno poczciwe i mężne ludy, zajęty stawieć chciały opór zwycięzcom, musiały ustąpić niepokonanemu męztwu, chorągwie te świadczą o tym. Po zwycięztwie, waleczni bracia nasi, podali

braterką rękę zwyciężonym. — Ob: *Trawite* mający zlecenie oddać wam te chorągwie, zaszczycił się talentami i odwagą &c.

Ob: *Trawite* w mianey potym mowie wyraził: „Po zwycięztwach odniesionych wkrótkim czasie od wojsk Rzplitey nad oligarchią, zdawało się, że Szwaycaryja odrodziła się dla wolności. Rząd reprezentujący, codzień się bardziej organizował. Przez wspólny interes i jednaki sposob myślenia złączone ciała prawodawcze Francyi i Helwecyi, pracowały nad konstytucyjnym połączeniem wszystkich części źle zabezpieczoney federacyi. Armia Francuzka czuwała nad utrzymaniem nowego porządku, ustanowionego przez roztropność i patryotyzm. — W takim rzeczy położeniu, możnasz się było nowych spodziewać nieprzyjaciół? Fanatyzm chciwy krwi ludzkiej, knował spiski w ciemności, dla zachmurzenia i utrudzenia wolności. Chytrzy Xięża podniecali wszędzie ogień niezgody i korzystając występnie z swego wpływu nad łatwowiernym ludem, zachęcali go do buntu. — Ale armia Francuzka podniosła oręż, a nieodstępne od niej zwycięztwo, uwieńczyło nowe iey uświetnienia. Francuzi przyzwyczajeni są do usuwania wszelkich przeszkod i pokonali insurgentow w naynieodstępniejszych miejscach. Wszystkie teraz kantony poddały się konstytucyi Helweckiej, a wolność nie ma już nieprzyjaciół do przewycięzania w oyczyźnie *Wilhelma Tella*. Wodź armii Francuzkiej zlecił mi oddać wam te chorągwie. Znajdziecie na wszystkich wyobrażenia fanatyzmu. — Szczęśliwy jestem składając przed wami te trofea, lecz szczęśliwszym się widzę, kiedy w imieniu armii zapewnioć wam mogę o niewzruszonym przywiązaniu iey do rządu i konstytucyi roku 3. &c.

W Redaktore z ktorego rzeczone mo-
wy są wyjęte, odpowiedź Prezydenta Dy-
rektoryatu nie znajduje się, ale zaraz po
nich umieszczony jest wyrok Dyrektorya-
wyk: nominujący wspomnianego Adiutan-
ta szefem batalionu.

Z Paryża 5. Czerwca.

List Porucznika *Mauray* będącego na
flocie Tulońskiej, zawiera, że wraz z kon-
wojami składa się z 800 żagli, i że blisko
60,000 wojska na niej się znajduje. —
Jest także na flocie 300 uczniów instytu-
tu narodowego pod imieniem inżynie-
row geograficznych, wielu nauczycieli sła-
wnych mają rząd nad nimi, kompania po-
wietrze-żeglarzy z 2 balonami mającemi
30 stop średnicy, liczna biblioteka, i
20 drukarzy. — Zapewnia w końcu, że
6,000 rozmaitych rzemieślników, labora-
torium Chemii, gabinet fizyczny, i wiel-
ka liczba instrumentów, znajduje się na o-
krętach. Officer ten, pisze potym, iż
rozumiał dotychczas, że było projektem
oswobodzić flotę Hiszpańską w *Cadix*, i
starać się o połączenie wszystkich sił w
porcie *Brest*, lecz konwoy nadto jest li-
czny, i inne okoliczności nadto są tako-
wemu planowi przeciwne; nie wierzy tak-
że w projekt wyprawy do Grecyi, dla u-
trzymywania *Basmancsjoglu* &c. Zdaie
mu się, że *Buonaparte* uda się do Azji,
a potym do Indii wschodnich &c.

Inny list pisany z *Tulonu* pod d. 26
Maja donosi. Zdaie się, że wiatr nawet
sprzyjał naszej flocie, gdyż od czasu
iey wyjścia pod żagle był ciągle półno-
cno-wschodni. Nie mamy jeszcze żadne-
go urzędowego względem niey rapportu,
lecz statki przybyły z *Korsyki* i *Korsu*,
spozstrzegły ją d. 23 o 60 lub 80 mil od
Tulonu w stronie południowo-wschodniej,
gdy wiatr w nocy na d. 23 był bardzo
mocny, liniowy jeden okręt był nieco u-

szkodzony. — Mały oddział Tulońskiej
wyprawy, pozostał jeszcze w *Marsylii*, nie
będąc w pogotowiu do wyjścia pod żagle,
teraz jednak niezłocznie ma popłynąć
na morze.

Wielu mniema, że *Buonaparte* zo-
stawi garnizony w fortach *Malty*, dla
zabezpieczenia się, ażeby Anglicy nie
przymusili rządu Maltańskiego, do przy-
jęcia ich floty w portach tej wyspy.

Gen. *Kilmaine* używa zawsze tytu-
łu Wodza kommanderującego armią An-
gielską, co zdaje się potwierzać domysły,
że *Buonaparte* nie będzie się starał o prze-
bicie ciąsniny *Gibraltaru*.

Rozgłoszona pogłoska o wzięciu *Mal-
ty* przez flotę Tulońską, jest zawczesna.
Dziennik jeden pisze, że będący tu brat
Gen. *Buonaparte*, odebrał list od niego da-
towany z *Korsyki*. — *Tallien* wyjeżdża
z *Ob. Chateau Renaud* dawniej człon-
kiem zgromadzenia konstytucyjnego i Ge-
nerałem *Lames*, jedni twierdzą, iż do
Rzymu, drudzy zaś, że do *Marsylii*, dla
popłynienia z tamtejszym konwojem do
floty G. *Buonaparte*. — Wielu tu także
utrzymuje, że wojska w *Alexandryi* w E-
gipcie wylądują.

Wszystkie groźby, (pisze *Poultier*,
w swoim dzienniku) utworzenia nowej
przeciw nam koalicji, jedyny mają za-
miar umieszczenia Anglii w powszechnym
pokoju, a tym samym wydobycia iej z
złego stanu, w którym się znajduje, lecz
gdyby przeciw wszelkiemu podobieństwu
do prawdy, do tej ostateczności przyść
miało, wtenczas Francya znaczniejszy
jeszcze odniosła zwycięstwa nad drugą
koalicją, iak nad pierwszą. Jakieyże bo-
wiem pomocy niedoznałaby od otaczają-
cych ją Rzplite, do tego rachować po-
trzeba sławę niezwykłej, którą se-
bie żołnierz Francuzki ziednał, pycze na-

rodową posuniętą przez tyle sławy do tak wysokiego stopnia, najsłabszą czynność rządu, równie teraz skoncentrowanego i mocnego jak przedtem był słaby i podzielony, tudzież niedowierzanie wchodzących w nową koalicją przez pamięć przeszłych zdarzeń, tak rozmaite ich interesa, łatwy wstęp do krajów Niemieckich, do których bez trudności wkroczyć teraz można &c. Z tego wypada wnosić, że iakokolwiek przykre są warunki, pod któremi rząd Francuzki na pokoy lądu chce pozwolić, ani do nowej koalicji, ani do czynności wojennych nie przyjdzie. Wielkie dwory nie chcą wojny, a małe prowadzić iey nie mogą, może też powszechna pacyfikacya tym jest bliższa, im bardziey zdaje się, że rzeczy w najsłabszym są stanie.

Malkontenci w *Havre*, mieli uwiadomić Anglików przez sygnały o wypłynieniu naszych korwet *la Confiante* i *le Vesuve* i te potym z 2 fregatami daleko mocniejszymi potykać się musiały. Zapewniają, że te osoby są już przyaresztowane.

Ob. *Pichon* mianowany jest sekretarzem legacyi Ob. *Roberjot*, mającego wkrótce udać się do *Hagi*.

W Xięstwie Parmy, okazały się poruszenia rewolucyjne. Chciano postawić drzewo wolności i rząd przeciw insurgentom wojska użyć musiał. Słychać, że Gen: *Brune* dostał zlecenie od Dyrektoryatu, posłać wojsko w przypadku potrzeby, na pomoc Xiążęciu Parmy.

Z *Madrytu* donoszą, że Xiążę Połoiu wkrótce dwor tamtejszy opuści.

Gen: *Schauenbourg* wiele rzeczy zabranych w klasztorze *Maria Einsiedeln*, podzielić kazał między ubogich mieszkańców w *Arau*.

W Departamentach *Cher* i *Loir*, gra-

dobicia znaczne porobiły szkody.

Wczoray przybito tu na murach piśmo pod tytułem: „*Interessa Skarbowe*”, w nim wyrażono, iż rada 500 teraz tak postępuje jak *Gilbert Desmolieres* przed 18 *Fructidor*, wstrzymuje czynności rządu, nie dostarczając mu potrzebnych summ, dla pozyskania powszechnego pokoju.

Monitor pisze, iż Konsulowie Rzymscy chcą się uskarżać, że Cesarz Niemiecki, tytułu Cesarza Rzymskiego używa.

Miasta *Perigueux* i *Limoges*, są z powodu tamtejszych fakcji, ogłoszone za zostające w stanie oblężenia.

Ob. *Guillemardet* wyjeżdża w tych dniach do *Madrytu* jako Ambassador.

Ob. *Bach* z powodu pisma swego, o którym wyżej wspomnieliśmy, musiał się usprawiedliwić.

W departamentach zachodnich malkontenci rozgłaszają, iż tam wkrótce wyładowanie przez Anglików i emigrantów przedsięwziętym będzie, że na czele drugich syn Hrabiego *Artezji* ma się znajdować, że emigranci mają znaczną partyą wewnątrz kraju &c. &c.

Z *Breść* wypłynął okręt liniowy *le Republicain* od 120 armat, i stoi pod armatami portu.

W czasie cyrkulacyi papierowych pieniędzy, rząd Angielski zakazał swoim sądom, przyjmować spraw o zapłacenie fałszywemi assygnatami w Anglii obywateli Francuzkich, teraz Minister nasz skarbowy, żąda, ażeby Dyrektoryat zakazał surowo cyrkulacyi papierów Angielskich, i aby sądy nie wdawały się w żadne sprawy, z powodu takowych papierów wyniknąć mogące.

Powszechnym dosyć jest mniemaniem, że negocjacya w *Selz* ważniejsza będzie, niżeli rozumiano z początku.

W *Tulonie* zbudowano teraz korwetę na wcale nowy sposob.

Niektóre dzienniki piszą, że Papież wsiądzie w *Liorno* na okręt i popłynie nie do Sardynii, lecz do Hiszpanii.

Spodziewamy się nietylko obfitego żniwa ale i winobrania, dla tego cena wina osobiwie, w *Bordeaux*, znacznie się zmniejszyła.

Posłowie Ligi Gryzonow, żądali od Ministra interessow zagr: ażeby ich kraj mógł zostać w swojej niepodległości, ażeby *Waltelin*, *Cleven* i *Worms*, które się przyłączyły do Rzeplitey Cisalpińskiej, przywroczone im były, lub inna dana indemizacya, lecz odpowiedziano im, że rząd Francuzki z nkontentowaniem widzieć będzie, gdy się Gryzonowie do Rzeplitey Helwetow przyłączą i starać się nie omieszka, ażeby to pod tak pożytecznymi warunkami nastąpiło, iak tylko można. Co się tycze *Waltelinu* &c: to co się stało, odmienić się nie może.

Anglicy nie tak wielką zrobili w *Ostendzie* szkodę, iak mniemali. W *Slykens* tylko spalili 4. statki naładowane żywnością. — Kapry nasze wiele znowu zabrali statkow, między innymi są 2. Angielskie pakieboty z Indyow zachodnich i *Nowego Jorku* płynące.

Trzy teraz z *Paryża* linie telegrafowe są urządzone, do *Lille*, *Breštu* i *Strazburga*. — Dla doświadczenia postawiono na obserwatorium nowy telegraf wynalazku *Ob. Breguet*, urządzenie jego jest tak proste, iż iednego tylko korespondenta potrzebuie i od dziecka dyrgowany bydz może.

Z Bruxelli 3. Czerwca.

Gdy Anglicy znowu przy brzegach okazują się, woyska odebrały rozkaz, udać się do *Ostendy* i *Nieuport*. Ostatnie miejsce naybardziej jest zagrożone, a Anglicy w bliskości znajdować się mają. Przy brzegach dawney *Flandryi* *Hollender-*

skiej, spostrzeżono także Anglikow, zda wało się, iż ku zachodney stronie *Skaldy* popłynąć zamyślali.

Z Bruxelli 7. Czerwca.

Z garnizonu naszego 2. bataliony do *Ostendy* pomarszerowały. Przy *Nieuport* spostrzeżono wprawdzie Angielskie okręty, lecz te żadney nieprzyacielskiej czynności nie przedsięwzięły. Wszędzie porobione są potrzebne przygotowania do obrony przeciw napaści Anglikow. Dywizye *GGen: Grenier* i *Championet*, mają swe główne kwatery w *Dunkierce* i *Bruges*. Między *Dunkierką* i *Lille* urządzone jest telegraf tak, iż w krotkim czasie od brzegow morza aż do *Paryża*, wiadomości przesyłane bydz mogą.

Z Hagi 9. Czerwca.

Oprocz kanonady na flotte naszą bombardyerską w *Vliessingen* stojącą, Anglicy nic wcale od tygodnia przeciw naszym brzegom nie przedsięwzięli — cała ich czynność, kończy się na krążeniu przy naszych portach.

Przy flocie *Hollenderkiej* w *Vliessingen*, przeznaczoney do dopomagania Francuzom, wiele transportowych okrętow znajduje się.

W tych dniach przedawane znowu będą niektóre rzeczy, należące do dawnego rządu.

Słychać, że *G. Daendels* wkrótce z *Paryża* powroci. Dyrektoryat nasz cofną wyrok aresztowania go, ma iednak być z nim rozpoczęty proces fiskalno-cywilny, i armia ma rozkaz nie przyjmowania od niego ordynansow, dopoki się proces ten nie ukończy.

Minister Francuzki *Ob. Delacroix* uwiadomił, iż jest odwołany, zostanie iednak aż do czasu przybycia swego następcy.

Z Cadix 14. Maia.

Anglicy krążą teraz przed naszym

portem w 22 liniowych okrętów i 6. fregat. — Kontr-Admirał *Nelson* z 6. liniowemi okrętami i 2. fregatami na morze śródziemne popłynął. Zdaje się, że Anglicy chcą znowu port nasz bombardować, dla tego robimy przygotowania do obrony. Dwa 3 mostowe okręty, mają stać na waiysciu do portu i być użyte jako pływające baterye.

P. S. W tym momencie dowiadujemy się, że Vice-Admirał *Parker* z 8. liniowemi okrętami popłynął za Kontr-Admirałem *Nelson*, Angielska więc flotta na morzu śródziemnym mająca szukać Francuzką z 14 liniowych okrętów składa się.

Z *Madrytu 28 Maia.*

Zapewniają, że Admirał *Massaredo* odebrał nowy rozkaz wyisčia z flotą swoją pod żagle i atakować Lorda *S. Vincent*: ten ma tylko przy *Cadix* 17 liniowych okrętów w odległości 2 mil: dwie zaś fregaty zawsze koło portu krążą, a czasem bardzo się do niego zbliżają.

Z *Lizbony 5 Maia.*

Przed 3ma dniami przyplłynął narzekę *Tagus*, Angielski transport od 11 okrętów pod eskortą i fregaty i wojennego okrętu *Vengeur* od 64 armat, na ostatnim znajdował się Kontr-Admirał *Nelson* (ten potym iako dawniey donieśliśmy popłynął na morze śródziemne z 10 liniowemi okrętami, nie rachując fregat i mniejszych statków. Cała jego dywizya składa się z 28 żagli.) Dwa okręty należące do tego transportu, były w czasie żeglugi od kaprow Francuzkich zabrane i do *Vigo* zaprowadzone. D. 3 t. m. przyplłynął wojenny okręt *Colossus* od 74 armat, konwojując 8 transportowych okrętów, przeznaczonych z wodą dla floty Lorda *S. Vincent*.

Dla wzmocnienia siły naszej zbrojney tak lądowej iak morskiej, znaczny werbunek jest przedsięwzięty.

Z *Lizbony 27 Maia.*

Lord *S. Vincent* krąży ciągle przy *Cadix* z flotą swoją, która znowu 6. liniowemi okrętami z Anglii jest wzmocniona. — 2. Angielskie liniowe okręty i 2. fregaty będące w naszym porcie, odebrały rozkaz popłynienia śpiesznie ku *Cadix*.

Flotta Lorda *S. Vincent*, ma być jeszcze wzmocniona 5. Portugalskimi liniowemi okrętami. D. 4. t. m. wyszły z tąd pod żagle liniowe nasze okręty *Następca Tronu* od 110 armat, *Medusa* i *Krolowa* Portugalii, każdy od 74 i 2. fregaty, te konwoiować mają 64 kupieckich okrętów przeznaczonych do Brazylii, *Goa* &c. &c. 3 liniowe okręty odprowadzą je tylko na pewną wysokość morza, a potym tu powroczą. — W naszym kraju równie werbowanie maytkow, iako i woyska lądowego jest zaczęte.

Od granic *Włoskich 4. Czerwca.*

W listach z *Liorno* pod d. 26 Maia czytamy, iż flotta Francuzka wypłynawszy z *Tulonu* d. 19, spostrzeżona była d. 24 na wysokości morza przy *Bastia*, d. 25 przy *Liorno*, a d. 26 niedaleko wyspy *Gorgona*. Składała się więcej iak z 150 żagli — udała się ku *Lewantowi*.

D. 26 Maia po południu dało się uczuć trzęsienie ziemi nietylko w *Liorno*, ale i całym W. X. Toskanii, naymniey jednak w *Siennie*. W ostatnim tym mieście, słyszeć się dał nayprzed straszny łoskot podziemny, potym nastąpiło trzęsienie ziemi i tak było mocae, iż niemasz iednego domu, któryby nie był uszkodzony i więcej 50 ludzi ranionych zostało, reszta wsrzod przerażających krzykow, uciekła z miasta, szukając schronienia na otwartym polu *Oyciec S.* musiał także pomieszkanie swe opuścić, gdyż *Klasztor* *Anguftyanow* szczególniey wiele ucierpiał, a część nawet jego tak jest zepsuta, iż w niej wcale mieszkac nie można,

Papież udał się najprzód do domu rodziny *Gallerani*, a potem był zaprowadzony na wieś do *P. Sergadi*. Gdy wszystkie Kościoły uszkodzone i zamknięte były, nie można było nazajutrz w dzień zielonych świątek, odprawiać inaczej nabożeństwa, iak na placu publicznym miasta. Potym jeszcze, kiedy niekiedy czuć się dało poruszenie ziemi, lecz nie tak mocno.

D. 21 *Maja* przybył do *Rzymu* korpus *Francuzki* z *Ankony* od 2000 wojska i zaraz osadził zamek *S. Aniota*. Odprawiające tam warty wojska, cudzoziemskie na dawniejsze stanowiska przeniosły się. D. 23, w klasztorze *Kartuzow* powstał mocny pożar i bardzo się rozszerzać zaczął, lecz wojska *Francuzkie* i cudzoziemskie przybywszy na pomoc, wkrótce go ugasiły. Rząd kazał kilku *Xięży* przyaresztować, gdyż jest podejrzenie, iż umyślnie podłożyli ogień, mając nazajutrz klasztor opuścić.

Tegoż dnia ogłoszono list *Papiezki* podpisany przez *Arcybiskupa Larissy*, *Ob. Passari*, znoszący wiele świąt w *Rzplitey Rzymskiej*. Jest to pierwsze *Breue* wydane od *Ojca S.* po wyjeździe z *Rzymu*. — Święta mające być obchodzone według urządzenia *Papieży* są następujące: 1mo. Wszystkie *Niedziele*. 2do. Obrzezanie *Pana Jezusa*. 3tio. Święto *5ch Krolu*. 4to. *Oczyszczenie Panny Maryi*. 5to. *Zwiasnowanie N. Panny*. 6to. *W niebo wstąpienie Pańskie*. 7mo. *Boże ciało*. 8vo. *Filipa Neri*, tylko w *Rzymie*. 9no. *Jana Chrzyciela*. 10mo. *Piotra i Pawła*. 11mo. *Wniebowzięcie N. Panny*. 12mo. *Narodzenie P. Maryi*. 13tio. *Wszystkich SS.* 14to. *Niepokalane poczęcie*. 15to. *Boże Narodzenie*. *Jana Ewangelisty*. — *Zniesione* są następujące święta. 1mo. *Matrusza Apostoła*. 2do. *Jozefa*. 3tio. *Drugie i 3cie święta Wielkanocne*. 4to. *Filipa, Jakuba,*

Apost. 5to. *Znalezienie krzyża S.* 6to. *Drugie i 3cie święto po zielonych SS.* 7mo. *Jakuba Apost.* 8vo. *Anny*. 9no. *Laurentego Męczennika*. 10mo. *Bartłomieja Apost.* 11mo. *Matrusza Ewang.* 12mo. *Michała Arch.* 13tio. *Szymona Judy*. 14to. *Jędrzeia Apost.* 15to. *Tomasza Apostoła*. 16to. *Szczepana Męcz.* 17mo. *Niewinnych dzieci*. 18vo. *Sylwestra*.

Z. *Briann* i. *Czerwca*.

Wstrzymanie czynności wojennych między *Basmancsjoglu* i wojskiem *W. Sultana*, potwierdza wiadomość o rozpoczętych negocyacji o pokoy. Zdać się, iż *W. Sultana* chce przez pożyteczne warunki, przeciągnąć na swoją stronę *Szefa* *insurgentow*. *Listy z Konstantynopola* zawierają, że urząd *W. Wazyra* jest dla niego przeznaczony, jeżeli buntu odstąpi. D. 26 *Maja* zaczęło się u *Turkow* święto *Kurban Bariam*, co także jest przyczyną iż z tamtych stron żadnych wiadomości nie odbieramy, lecz potym, tym bardziej będą interessujące. — Z. przyprowadzonych do *Belgradu* z *Wiednia* *Grekow*, iako *winowaycow* stanu, i już uwolniony został, wielu mniema, że tenże los i 7 innych spotka.

Z. *Peterzburga* i. *Czerwca*.

Imperator z obydwojma synami, wyjechał d. 16 *Maja* do *Moskwy* i *Kazanu*, d. 26 t. m. powrotem jest spodziewany.

Dwie eskadry każda od 5, liniowych okrętow jedna z *Archangelu*, druga z *Crenstadt*, wraz z 5 fregatami do *Anglii* popłynąć mają. Oprócz tego około uzbrojenia 22 liniowych okrętow z największym pośpiechem pracują.

W Krymie i w powszechności w południowych prowincjach *Państwa Rossyjskiego*, znaczne są od wszelkiego przypadku robione przygotowania wojenne.

Przybył tu nowy *Bawarski Rosel Reichlin*.

GAZETY WARSZAWSKIEJ

Z WARSZAWY DNIA 22. CZERWCA 1798 R. W PIĄTEK.

Z Londynu i Czerwca.

Z jednego partykularnego listu z Londynu, wypis tu następujący, czyli rys krótki niektórych obyczajów i opinii ludu tamiecznego, dla rozrywki czytelników naszych umieszczamy.

„Na wszystkich teatrach i spektaklach tej stolicy, stara się zapalać lud wszelkimi sposobami, przeciw zagrożonemu wyładowaniu Francuzów. Na teatrze w *Coventgarden* co wieczór prawie, śpiewana bywa ulubiona pieśń *Old England's Tree of Liberty* (Drzewo wolności starej Anglii) — Na sławnym amfiteatrze w *Westminster*, zwanym zwykle *Circus* królowki, gdzie znany *Astley*, ojciec i syn, sztuki swe pokazują, widzieć można rzadkie połączenie sztuk machinerji i ćwiczeń ciała. Byłem przed kilku dniami na jedney ich reprezentacyi i wydziwić się nie mogłem, osobliwości i prętkości nagle po sobie następujących sztuk, które ledwo pojąć mogę. Na początku dany był balet: „*Kupiec i Niewolnik*„. Scena odprawiała się w *Bengulu* w ubiorach wschodnio Indyjskich. Nastąpiła potem *pantomina* patryotyczna, dla ktorey *circus* i wszystkie łoża zawsze są napełnione. Tytuł jej jest „*Kontrast*„ i wystawia w scenach iak nayrozmaitszej zmieniających się, przygotowania Francuzów do lądowania a Angielskie do obrony. Cała *pantomina* z 6ciu główniejszych scen składa się. 1wsza.) Ogród publiczny i altana w okolicy *Dunkierki*. Wszystkie karikatury *Hogartha* o zgłodniałości i ławstwie żabo-żerców, wyobrażone w

niew są iak naydokładniey. 2ga.) *Perspektywa* portu i miasta *Dunkierki*. 3cia.) *Tratwe* spuszczaią na wodę z naysmieszniejszemi niezgrabnościami, poczym moc i okazałość starey Anglii widzieć się daie. 4ta) *Warsztaty* w *Plymouth* z wszelką krotofilnością spasyłych *maytkow* Angielskich. 5ta) *Perspektywa* banku Londyńskiego, wystawiająca składane z antuzyzmzem dobrowolne ofiary. 6ta) *Tratwy* Francuzkie spotykają się z flottą Angielską. (Zwyczajnym teraz toastem żołnierzy morskich i *maytkow* jest *let us meet em midway* „obysmy ich wierzod morza schwyтали.“) *Radość* i oklaski wszystkich przytomnych na tych reprezentacyach, widzieć trzeba, bo opisane być nie mogą. W końcu bywają reprezentowane, zabawne parodye sławnego Paryzkiego baletu *Amor* i *Psyche*, albo arlekinada zwana: „*Geniusze głębokości*„ lub też przezroczyście *illuminacye* i *feierwerki*. *Naybardziej* zastanawiają *latające węże* ogromney wielkości, oświecone są ze środka przedziwnie ślicznemi farbami a wzniesione kunsztownemi machinami, walczą z sobą na powietrzu. *Kilkaset* ludzi utrzymywanych jest ciągle przy tym teatrze, a do wielkich jego wydatków, ludność tak olbrzymiego miasta, iak jest *Londyn*, naybardziej przykłada się. *Przerobiona* na język Angielski *dramma* „*Nienawiść ludzi i żal*„ z *aplauzem* grana jest na teatrze w *Drurylane*. *Odmieniono* ją znacznie dodawszy role *uwodziciela Eleonory*, ukaranego w końcu, przez co rozwiązanie *butrygi* (piszą tutajsze publiczne pisma) *bardziej*

zbliżone jest, do moralności, cnoty i przy-
srotyności.

We wszystkich kompaniach, o dwóch
zdarzeniach najczęściej tu jest mowa,
to jest: o ucieczce *Sydneya Smith* z Fran-
cyi, podobniejszej do romansu jak przy-
padki *Louweta*, i którą wszechmożności
złota przypisują, i o zwycięztwie *Mar-
sa* Angielskiego nad *Herkulesem* Francuz-
kim. Wyidzie wkrótce kopiersztych, wy-
obrażający mężnego Kapitana *Hood* wo-
żającego na pokładzie okrętu „, dla czegoż
mnie na mym stanowisku nie zostawiono,,
i odbierającego szpade od zwyciężonego
Kapitana, który w zapalczywości po pod-
daniu już okrętu swego, matka Angiel-
skiego ranił.

O doskonałości marynarki Angielskiej,
najmocniej to przekonywa, co mówią,
że w bitwie, między wspomnionemi okrę-
tami, Francuzi raz tylko z wszystkich ar-
mat ognia dali, kiedy Anglicy 2 razy wy-
strzelili i trzeci raz armaty swe nabili,
nim pierwsi byli gotowi, do powtórnego
wystrzału. *Toaństwem* upodobanym we wszy-
tkich towarzystwach, jest *toaść*, który
najprzód w towarzystwie ku wsparciu bie-
dnych autorów ustanowionym, spełniano,
to jest: „oby *Mars* W. Brytanii, spoty-
kał zawsze *Herkulesa* Francuzkiego.

Assocjacya do ogólnego uzbrojenia
się, z niewypowiedzianą rozszerza się
szybkością. Można rachować, że zamie-
siąc, w samym *Londonie*, oprócz wojsk
regularnych, 40,000 ludzi będzie uzbro-
ionych. Po oddaleniu się wojsk Fran-
cuzkich od brzegów morskich ku *Renowi*,
Minister *Dundas*, wydał względem uzbra-
niania kilka kontr-ordynaasow, i tak kom-
pania Wschodnio Indyjska, która własnym
kosztem regiment jeden wystawić chciała,
uwolnioną jest od tego. Duch wojsko-
wy, okazał się także w Akademjach *Oxford*

i *Cambridge*, a nawet między kaznodziejami
na Prowincyach. Z powodu tego zgroma-
dzenie Biskupow wydało cykularz, w kto-
rym radzi sługom kościoła, aby tylko oręża
duchownego pilnowali. Między podobne-
mi assocjacyami, zamilczeć nie można ie-
dney *Dam Londyńskich*, które sobie dały
słowo, iż mody swe, w tych tylko skle-
pach kupować będą, gdzie same ręce ko-
biet robotą są zajęte, aby nie odbierać
kraiowi rąk męzkich potrzebnych do jego
obrony, i nie odeymować ubogim dziew-
czętom sposobu do pracy.

Do najnowszych pism o opinii lu-
du w Anglii, należy ciekawe dzieło sta-
wnego Statystyka *Arthur Young* „o spo-
sobie myślenia niższych klas i o śród-
kach, iakiemiby nim kierować dla dobra
kraiu,, Dowodzi, że gorliwość w obronie
własney ziemi, tych właściwie tylko przey-
muie, którzy cokolwiek mają do utrace-
nia i że w Anglii mnostwo gołców, stałby
się także mogło niebezpiecznym konftytu-
cyi. *Young* wskazuje potym głupstwo
tych, którzy odmian pragną i stosuie do
nich znany nadgrobek: „*Stava bene, ma-
per star meglio sto qui.* (Miał się dobrze,
ale aby się mieć lepiej, tu leży.) — *Au-
frere* największy z allarmistów, wydał
pismo pod tytułem: „*Prześtroga dla An-
glikow*,, w którym okrucieństwa wojsk
Francuzkich maluje. Rząd krotki z pisma
tego wyjątek drukować i między lud wiey-
ski i rzemieślnikow rozrzucić kazał. — Pod
zmyślonym nazwiskiem *Gifford*, ogłoszo-
ny został przez ministeryalne gazety, adres
do Anglikow w mocnych wyrazach. Mnie-
many *Gifford*, odbiera tajne doniesienia z
Paryża i wie nawet kogo Dyrektoryat
Francuzki do organizacyi Anglii i Irlan-
dyi na sposob Francuzki ma powołać i tak
n. p. na Dyrektorow Anglii są przeznacze-
ni, *Payne, Horne-Tocke, Thelwall, Shar-*

pe i Margrabia *Landstown*. Na Dyrektora Szkocyi: *Muir*, *Sinclair*, *Cameron*, *Landerdale*, *Semple*. Lubo kłamstwo to nadto jest widoczne, ten jednak sprawia skutek, że rozjątrza umysły przeciw tym bardzo szlachetnie myślącym mężom, o których umyślnie takie głoszą baśnie, aby ich ochydzili. Xiążęta *Bedford* i *Norfolk* (przydają gazety Ministerjalne) znajdują się na kontrybucyjnym etacie i tyle zapłacą, co Xiążęta *Manchester* i *Bridge-water*, to jest: każdy po 400,000 gwineow (800,000 dukatów) O P. *Fox* i Hrab: *Moir* nie zapominano &c. &c.

Z Paryża 5 Czerwca.

Buonaparte udając się do *Toulonu* wyjechał pod imieniem jednego z swoich sekretarzow. Przed *Lugdunem* wyprzedził go jeden z Adiutantow, niał statek i powrócił zamiast siakrem, — tym więc sposobem przebył *Lugdun* incognito i *Rodanem* do *Awenionu* popłynął. — Na okręcie *l' Orient*, znajdują się OOb. *Bertholet*, *Venture*, *Magallen*, *Arnaud* i *Regnaud*.

Sessya przedonedaysza Dyrektoryatu, dłużej daleko trwała niż zazwyczaj, ztąd nastąpiły domysły, iż układano o stateczne instrukcyje dla Ob. *Jean Debri* na Kongres do *Rastadt* iechać mającego.

Wszyscy wojskowi czarni i kolorowi, znajdujący się tak wewnątrz krain, jako i w różnych portach *Rzplitey*, lub przybydź do nich mający, udadzą się, stosownie do wyroku Dyrektoryatu, na wyspę *Aix* i tam uformować mają kompanią, pod kommandą Kapitana *Murzyna*.

W Redaktorze znajdują się uwagi względem rządu Francuzkiego — te później umieścimy.

Z Rastadt 6 Czerwca.

Hrabia *Cobenzl* wczoraj znowu pojechał do *Selz*, dla traktowania z Ob. *Fran-*

çois z *Neuschateau*, słychać, że pointre powroci.

Z Strazburga 8 Czerwca.

Listy z *Selz* pisane pod d. 5 donoszą: „Pierwsze 2 konferencye między Ministrami Francuzkim i Cesarzkim odprawiły się d. 30 Maia i 1 Czerwca w pomieszkaniu pierwszego, trzecia konferencya d. 4 t. m. była w domu Hrabiego *Cobenzl*. Ob. *François* pojechał na nią w ubiorze Ambassadorsa czarnym i czerwonym. Obydway Ministrowie zawsze razem obiadowali, i oddali sobie wzajemnie ceremonialne wizyty. Ob. *Geoffroi* Sekretarz legacyi, bywa na sessjach. Ob. *Gallois* zdaje się, że tu się tylko bawi jako przyjaciel Ob. *François*. — Przed domem każdego z Ministrow, znajdują się gwardya honorowa piesza i konna. — Zdaje się, że są z siebie kontenci, co jest dobrą wróżbą negocyacyi, pretkicy i pomyślny. Ob. *Koch* z *Strazburga* kilka dni się tu bawił i był nauczycielem Hrabiego *Cobenzl*, gdy się ten prawa publicznego w *Strazburgu* uczył. — Hrabia *Metternich* jest także w *Selz*.

Z Rastadt 7. Czerwca.

Ob. *François* z *Neuschateau*, pisał list bardzo grzeczny do wszystkich członkow deputacyi Rzeszy z wyrażeniem żalu, iż mu konstytucya nie pozwala, udać się za *Ren*, dla zrobienia z niemi znajomości i zaprosił ich na jutro na obiad.

Dnia 9. Czerwca.

Wczoraj Hrabia *Cobenzl* z *Selz* powrócił. Słychać, że ostatnia konferencya, nie poszła tak dobrze, jak sobie wystawiano. Rząd Francuzki dopomina się od dworu Wiedeńskiego satysfakcyi za zdarzenie d. 13 Kwietnia. Z tego powodu wyprawiony był zaraz kuryer do *Wiednia*, i dopiero po jego powrocie negocyacya się rozpocznie. — Hrabia *Metternich* u-

dał się z swoją familją do *Freyburga* w Bryzgowii, z kąd małżonka jego jest rodem i za 4 lub 5. dni powroci. — Młody Hr: *Matternich* jest od kilku dni w *Strazburgu*. — Ob: *Jean Debrie* ma tu dopiero koło 20 t. m. przyjechać.

Od granic *Włoskich* 4. Czerwca.

Ob: *Reinhard* nowy Minister Francuzki przy dworze *Toskańskim*, przybył do *Florencyi*.

Z *Genui* donoszą, że *G. Buonaparte* znajdując się z flotą swoją na wysokości morza przy *Kosyce*, otworzył swe depeche i stosownie do nich rozkazał, żeby wszystkie kobiety na ląd wysiedły, co natychmiast skutecznionym było, małżonka *G. Baraguey d'Hilliers* jest w tej liczbie.

Wojsko Francuzkie, które d. 21 *Maja* do *Rzymu* przybyło, w parę dni potym udało się do *Civita-Vecchia*, gdzie ma wsiąść na statki.

Ratyfikacya traktatu aliansu i handlu między *Rzplitą Francuzką* i *Cisalpińską* jest już z *Paryża* do *Mediolanu* przesłana. — Kawaler *Orozco*, Minister pełnomocny *Krola Hiszpańskiego*, miał onegdaj pierwszą audiencyą u *Dyrektoryatu*.

Słychać, że *G. Brune* stosownie do rozkazu *Dyrektoryatu* z *Paryża*, żąda od dworu *Turyńskiego* wypuszczenia na wolność wszystkich aresztowanych patryotów.

Koniec zbioru krotkiego — o handlu i osadach *W. Brytanii* w *Indiach wschodnich*.

Wyspy Sumatra i *Balambangan*.

Kolonia na *Sumatrze* była założoną w roku 1688, lecz wkrótce *Anglicy* za wystawienie murów fortocy *Marlborough*, od kraiovcow wygnanemi zostali. Przywołano ich potym i pozwolono zaczęte dokończyć dzieło. W roku 1759. wzięli ją *Francuzi* i zburzyli. Nie dali im *Anglicy* długo tam panować i odebrali ją

na powrot. W roku 1773 dochód z tej osady wynosił 4 982.895. liwrow.

Od dawna *Anglicy* pragneli mieć taką possessyą, która by była miejscem do zamiany towarow *Chińskich* na towary *Europejskie* i *Indoostanu*. *Wyspa Balambangan*, była do tego przez swe położenie, naylepszą. Założono tedy na niej kantor, który tak zniszczony został, że *Anglicy* utraciwszy tam 9,000,000. liw: ledwie co ze wszystkim nie upadli. Nie wiadomo im jest, z kąd ten cios pochodzi. Tymczasem małą tę strate, nadgrodzili sobie w *Bengalu*.

Bengal.

Kraj rozległy, graniczący od wschodu z krolestwami *Asham* i *Arakan*; od zachodu z niektórymi prowincjami wielkiego *Mogola*; od północy z straszniei skałami; od południa z morzem, zajmując obydwa brzegi *Gangesu*, rzeki od *Indyanow* między bogow policzoney, formującej w swym biegu wiele wysp rozległych, żyznych i zaludnionych a potym wpadającej do *Oceanu Indyjskiego*. Wyżej tej rzeki, było dawnieymniasto *Palybothra*, za czasow *Pliniusza* sławne z bogactw. Rewolucya zrownała ją z ziemią; bo *Bengal* wytrzymał ich dosyć, nim podbity w roku 1598 od *Egbara* dziada sławnego *Aurengseba*, został prowincyą *Mogolską*. Podobnie iak w całych *Indiach*, despotyzm panuje w *Bengalu*, wyjąwszy *Bisnapore*, kraj 160 mil rozległy i u dzielny, w którym czystość obyczajow, dawne *Indyanow* polityczne systema i obrządki religii, zachowały się w stanie pierwotkowym. Reszta *Bengalu*, nie może się chlubić z tego, ale zawiera niezmiernie bogactwa, w nayznaczniejszej części w rękach *Anglikow* zostające. Piżmo, cukier, opium, iedwab, bawełna, musli ny, materye, płutna, korzenie, kruszce,

klejnoty, są to produkta Bengalu, za mało tam nabyte, a za wiele w innych krajach od Anglików sprzedawane. Po przybyciu Europejczyków, nastąpiła odmiana w opinii, lecz bez pożytku dla mieszkańców, bo ci przestawszy być niewolnikami Nababów, cięższe może dali na siebie włożyć iarżmo; rękodzieła zaś są w dawnym stanie, mamy tego świadectwo na towarach wprowadzanych do Europy. Przed rokiem 1770. narody Europejskie wydawały na kupno towarów w *Bengalu* 20. millionow. Złoty, ołów i korzenie Hollenderskie zabierały 3. część wartości towarów indyjskich; reszta doliczano pieniędzmi. Jak skoro sami Anglicy zostali panami, zmniejszył się przychód, a wychód powiększył się dla tego, bo zagarneli większą towarów ilość, na zapłacenie których, dochód w samym *Bengalu* wynależli. Wpływ Anglików do *Bengalu* przemieniony z czasem w przewagę, zaczął się w roku 1673 na wyspie *Stey Heleny* wziętej Hollendrom. Kompania Angielska zatrudniona wielkimi handlowemi obiektami, wezwawszy do współki wszystkich Anglików pod warunkiem złożenia kaucyi, oddała handel wewnętrzny Indyjski prywatnym negociantom. Zachęcając tedy handel szczególnie pomnożyła własne korzyści, i ugruntowała swoją przewagę. Złożyła wielkie kapitały, miała już 200. okrętów i byłaby jeszcze bogatszą została, gdyby partykularnych nie była gnębiła monopoliami, a sama od praw fiskalnych uciemżoną nie była. Przez urządzenie dziwaczne, niegodne narodu kupczącego, niewolno było kompanii wywozić do Anglii jak 6,750,000. w pieniądzech. Wszystkie produkta z Azji przywożone do Anglii wnosły do skarbu publicznego 25. od sta, a niektóre jeszcze więcej.

Chociaż zdatność lub też niewiadomość rządzących, pokoy lub woyna, obojętność lub przywiązanie Europejczyków do rękodzieł Indyjskich, mniejsze albo większe innych narodów do handlu ubieganie się, wielki wpływ miały do wypraw kompanii Angielskiej, wzrost iednak iey handlu, można przypisać stosunkowemu pomnażaniu się kapitałów. Kapitał początkowy był tylko 1,620,000. liwrow, przez część zysków niedzielonych i przez summy od nowo-stowarzyszonych wniesione, został funduszem stałym w summie 8 322,547. liwrow. W roku 1676. członki towarzystwa osądzili za rzecz pożyteczniejszą, podwojenie raczey wzwyż rzeczzonego kapitału, iak repartycie.

Kapitał ten powiększył się razem aż do 67,500,000. wtenczas, kiedy dwie kompanie Malabarcka i Bengalska, przestały być z sobą w sporze i złączyły swoje bogactwa, projekta i nadzieie. Fundusz cały natychmiast obrocone na towary Indyjskie, których konsumpcya w W. Brytanii, w Amerykańskich iey prowincjach, w kantorach Afryki, i w wielu Europejskich krajach, wielki zysk kompanii przynosiła. Herbata była znaczniejszym handlowym przedmiotem przynoszącym Anglii więcej iak 12. millionow. Do roku 1756. kompania Angielska była tylko kompanią handlową, lecz odtąd stała się mocarstwem, bo w tym roku Admirał *Watson*, mszcząc się za wymordowanie od Bengalczyków garnizonu Angielskiego w *Kalkutta*, odebrał to miasto dobył wiele mieysc innych i prawie cały Bengal poddał panowaniu Anglików. Dopomogły mu do tego naywięcey, sprzyianie zniechęconego ludu i spisek w woysku Indyjskim, przeciw dowodzącemu *Subie*. *Kalkutta* miasto mające więcej iak 600,000. ludności, jest stolicą Administracyjną.

cyi i składem nayznaczniejszym handlowym, leży nad rzeką *Ougly*, iest ufortyfikowane, ale bez twierdzy *Williams*, niedaleko od niey leżącej, byłoby zawsze łatwą do zdobycia.

Jaffar Alikan dowódca spisku dogodnego zamysłem Anglików, zostawszy z ich łaski *Subą* Bengalu, odstąpił im z przywilejami kilka prowincyi. Nie mogąc znieść włożonego na siebie jarzma, chciał się oswobodzić, ale za sam ten zamysł Anglicy odebrali mu władze i oddali ią w ręce zięcia iego *Kossima Alikana*, który także żałować potym musiał, że niezmiernemi summami opłacił Anglikom dostojęństwo swoje, *Jaffar Alikan* bowiem przez czas panowania *Kossima*, w więzieniu trzymany, ogłoszony znowu został od Anglików *Subą* Bengalu. Z tąd zaleła się woyna. *Kossim Alikan* uciekł po pomoc do *Nababa* w *Benares*, pierwszego *Wezyta* Państwa *Mogolskiego*. *Nabab* uformował lige z innemi sąsiedzkimi *Panami*; Lecz nie było to już do czynienia z garstką *Europeyzyków* ale z całemi siłami Bengalu, zostającego pod panowaniem Anglików. *Bogactwy* zebranemi w *Indiach* przekupiwszy dowódców woyska *Indyjskiego*, bez bitwy zostali także *Panami* kraju i miasta *Benares*, ale oddali go *Nababowi* z warunkami dla nich korzystnymi, wybrawszy wprzody 8. millionów *kontrybucyi*.

W ciągu tych sporów *Cesarz* *Mogolu* od *Patanów* z *Delhy* wygnany, ucieka się pod obronę Anglików, ci przyrzekają mu przywrocenie tronu i nakłaniają go do odstąpienia autentycznie na piśmie, Bengalu iako prowincyi *Mogolskiej*. Otrzymawszy to zapominają na przyrzeczenie, bo przez ten krok machiawelskopolityczny, stali się już udziałnemi Bengalu *Panami*, towarzystwo kupczące zosta-

ło mocarstwem lądowym, a handel na którym przedtym był iey zasadzał się, przeistoczył się w moc i wielkość rzeczywistę. W roku 1773 *Anglia* miała w Bengalu 9800. woyska *Europeyjskiego*, a 54,000. *Sypaiów* dobrze uzbroionych i wyćwiczonych, na których metodyczna iey tyranja wspierała się. *Spokoini* mieszkańcy Bengalu żalowali dawnych swych *Panów*, bo wydoskonalona od Anglików szkodliwa sztuka *monopolio*w, gnębiła ich różnemi sposobami. *Natura* wzdryga się na zarzuty czynione *radzie* *Kalkuckiej*, że dla zyskania kilku millionów, miliony ludzi z zimną krwią poświęciła nayokrutniejszej śmierci w czasie głodu roku 1770. prowadząc naywyściepniejsze *monopolium* zbożem w magazynach zachowanym.

Niesprawiedliwość, chciwość i tyranja Anglików w Bengalu, słusznie miały już być ukarane upadkiem kompanii i ten byłby pewnie nastąpił, gdyby *Parlament* w roku 1773. nie był iey dzielnie podparł radą i powagą. Po roztrząszeniu stanu *Administracyi* z ułożoney *Tabeli* handlowey od roku 1697. po ułatwieniu wielu przeszkod, po zniesieniu *bepraw*, ustawy handlowe poprawione zostały, kompania otrzymała pozwolenie pożyczania 31,500,000. *liw*: z prowizyą 4. od sta, uwolnioną została od wypłacenia rocznie 9,000,000. należących się *skarbowi*. Uchwalono przytym *radę* *naywyższą* z 5. członków złożoną, której oddano *rząd* *zupelny* nad wszystkimi *zawoiowanemi* od Anglików *prowincjami* i *osadami* w *Indiach*. Tym sposobem stan kompanii znacznie się polepszał. W roku 1774. d. 30. *Stycznia*, miała w *gotowiznie* 255,240,742. *liwrow* 10. *sols*. Była zaś *winna* 250,847,842. 10. *sols*. Zostawało się tedy dla niey *balansu* 4,392,900.

liwrow. W roku 1776. kapitał wynosił 256,518,067. liwrow i 10 sols, a długi na nim było 195,248,655. liw: przybyło tedy w gotowiznie przez dwa roki 56,876,512. liw: 10. sols. Zapłaciwszy potem 11,506,680. liw: pozostałego długu od pożyczki 31,500,000. liw: odebrawszy swoje assygnacye na 11,250,000. wydane, umorzywszy wiele pomniejszych długów dawniej w Indiach zaciągnionych, oczyściła zupełnie w 1778. swoy stan tak, że do wolnego rozporządzenia leżało w iey kassie 102,708,112. liw: 10. sols, nie rachując do tego, ani magazynow ani okrętow, ani fabryk, ani fortyfikacyi. Wszystkie przedsiębrane operacye w Indiach szły potem pomyślnie. Portugalczycy zostali hołdownikami przemysłu Anglikow i płacą mu rocznie haraczu z Brazylii

do 12. milionow Talarow w złocie. Wystawiający więc sobie w myśli posiadanie tyłu krajow, dochody z nich i zyski z handlu; dodawszy do tego summy za towary tajemnie z Indii wywożone i summy mniejsze lub większe od Anglikow różnym kantorom w Azji i różnym narodom pożyczone; dodawszy szczególne od negocyantow zebrane bogactwa, z ktoremi powracają do Anglii; zważywszy obszerne spekulacye czyniące wszystkie narody Afryki, Europy i Ameryki, podległemi W. Brytanii; dodawszy do tego nabycie w ciągu teraźniejszy woyny osady Francuzkiej *Pondichery* i osad Hollenderskich na wyspie *Ceylon*, a natenczas poymieemy i przekonamy się, że w Indyach płyną źródła, zasilające potęgę Anglii.

Publicandum.

J. K. Mci do uregulowania Zydostwa tuteyszego nayfaskawiej wyznaczona Kommissya. Publicznosci tuteyszey osobliwie zaś Zydow tu znajdującym się dla wiadomości i przestrogi oznaymie co następuje: 1) Iż na fundamencie Naywyższego Krolewskiego rozkazu gabinetowego d. 7. Marca a. c. wszyscy po 9. Stycznia 1796. R. tu załżli Zydzi bez rozniczy osoby i względu na ich majątek i sposob do życia, tu daley cierpieni nie będą i niezwłocznie z Miasta ustąpić muszą; tudzież że z Zydow przedtym Terminem ieszczę, tu już zamieszkałych; tylko ci cierpieni byđz mają, którzy co do rodzaju zywienia się i stanu majątku podług przepisow w tym razie ustanowionych, do tego kwalifikować się mogą. — 2) Kommissya obrala dla każdego Cyркулу miasta Deputowanych, którzy czas bawienia czyli pomieszkania, sposob do życia i stan majątku każdego Zyda roztrząsać będą i dzieło to swoje niezwłocznie rozpoczną. — 3) Każdy tu się bawiący Zyd obowiązany iest na każde zawołanie stawić się przed temiż Deputowanemi; tey Indagacyi się poddać a razem sumiennie wyznać. Czy i gdzie oprócz Warłzawy, bądź w krajach J. K. Mci bądź za granicą osiadłym iest? ktoby zaś temu rozkazowi zadosyc nie uczynił i albo się wcale nie stawil lub fałszywą i niedostateczną uczynil relacją, takowego nietylko nayfurowsze ukaranie ale niezwłoczne wygnanie z miasta czeka, choćby okolicznosci tego tyczące się na dalsze onego cierpienie dozwalaly. — 4) Mimo że podług §. 1. oddalenie Zydow do dalszey Tollerancyi Prawo utracających natychmiast uskuteczniome byđz ma, przecież dla zapobieżenia uzalaniem się nad furowym z nimi postępowaniem, każdemu Zydowi miasto opuścić mającemu Termin dogodny, w którym z miasta wyjść ma naznaczony i oznaymiony będzie, ktorem atoli zachować powinien, w przeciwnym bowiem razie, gdyby po upłynieniu onego ieszczę zdybanym został, pod należytym konwoiem przez granicę transportowanym będzie. — Zydzi do ustąpienia z miasta wskazani mogą do miejsca urodzenia swego powrócić, z którego powodu na rozkaz Nayśnieszey Krolewskiej Kamery Woienney i Ekonomiczney wszystkie respective Magistratury i Jurzydykcye miejscowe przez Konsyliarzow Ziemijskich i Celnych czyli Land i Steuerratow z ostrzeżeniem wypełnienia wszelkich przepisow Generalnego urzędzenia Zydostwa dla Prus Południowych i Nowo-wschodnich d. 17. Kwietnia 1797. R. do przyięcia ich zlecenie odebrały. — Dla bezpieczniejszygo władzie przepuszczenia, każdy takowy Zyd od podpisanej Kommissyi zaświadczenie, a od Prześwietney Dyrekcyi Policyi zaś Pałzport dostanie, które 3. dni przed swoim wyjściem od teyż Dyrekcyi Policyi odebrać może. — 5) Do 1go Października r. b. wszyscy Zydzi, którzy tu daley cierpieni byđz nie mają, miasto opułcezą ponieważ po tym czasie w żadnym razie, ekkuza bądź iaka chce, przyięta nie będzie. — 6) Co tydzień Publicznosci Specyficyacya uniom Zydow do opułczenia miasta wskazanych z oznaczeniem Terminu, w którym wyjść

nią, przez przybicie podana będzie, każdy zatym Gospodarz Żydowski do ustąpienia z miasta przeznaczony, powinien z Familją swoją interesu swoje tak ułożyć, aby na naznaczonym Terminie niezawodnie miasto porzucić mógł, w przeciwnym bowiem razie niech sobie sam przypisze, kiedy podług § 4. zagrożona transportacja za granicę na nim do skutku przeprowadzona zostanie. — 7) Każdy Possefior domu Komornik i Żyd tu mieszkający ostrzeżę się. Aby żadnego do opuszczenia miasta wskazanego a do powszechney wiadomości podanego Żyda, po upłynieniu Terminu ustanowionego w domu i pomieszkaniu swoim nie cierpiał a tym mniej sekretnie przechowywał albo w interesu iakie z nim się wdawał, gdy takowy przestępca nietylko u Zwierzchności swoiey dla ukarania zaskarżonym ale nadto ielzeże za szkodę z tego postępką wynikającą odpowiadać będzie. — 8) Intendantury Żydowskie mają zlecenie, Żydom do ustąpienia z miasta przeznaczonym, po upłynionym Terminie żadnego więcej nie dawać biletu, Tollerancyi, a gdy tym sposobem, ich uchronienie gdyby się odważyli tu dłużej zabawić, długo ukrytym zostać nie może zwłaszcza że z strony Urzędu Policyi na ich baczną dawać się będzie okry, za tym każdy Żyd ma się do tego stosować i wszelkich szkody i straty się wystrzegać. Zeby zaś nikt się niewiadomością ekuzować nie potrafił, Obwieszczenie te, oprócz Publikacyi przez publiczne Pisma i Gazety na wszystkich miejscach publicznych w Cyrkulach miasta przybite i Żydom przez ich starszych do wiadomości podane będzie. — Działo się w Warszawie dnia 15. Czerwca 1798. roku. — J. K. Mci do uregulowania Żydostwa tutejszego naysławniey wyznaczona Kommissya Helwing, Jacobi.

Die 66. Ziehung der Königl. Preuss. Süd-Preussische Zächlen Lotterie. Zum Besten der Invaliden, Witwen, Versorgungs-Schulen, und Armen-Anstalten, ist geschehen in Warschau in Gegenwart der Königl. General Lotterie Administrations Commissarien Donnerstag den ersten Junii 1798. früh um 9. Uhr. — Herausgezogene Nummern sind:

39. 36 6. 2. 1.

Die 67. Ziehung ist Montag den 2ten Juli 1798. Früh um 9. Uhr. — Die Einsätze werden bei allen in Warschau und Prag angestellten Lotterie Einnehmern bis Sonnabend den 30ten Junii morgens, im Haupt Einnahme Comptoir zu Warschau aber bis Abends vor der Ziehung angenommen.

Die 68. Ziehung bleibt auf den 12ten Julij. In dem Königl. Haupt Einnahme Comptoir zu Warschau sind auch Loose zur Königl. Berliner Classen Lotterie zu haben.

Bei dem Königl. Lotterie Einnehmer Weisse, wohnhaft im ehemals Sächsischen Palais sind ganze, halbe und viertel Loose a 1. Thaler 14. g. gr. in Golde, oder in Courant a 10. Fl. 25. gr. Pöhl: zu haben.

Wenn Sonntag als den 24. Junij die Witterung erlaubt so wird in dem Mnischkowschen, Garten eine Große illumination und zugleich ein Großer Ball gegeben werden, nicht nur allein der Garten sondern auch fünf Säle werden mit gröster Pracht illuminirt sein, wovon 3. Säle zum Tanzen und 2. zum Promenieren bestimmt sind. Der Anfang ist um 6. Uhr nachmittags.

In der Handlung des Herrn Frantz Anton Tüchel ist frisches Freudenthaler Brunnen Wasser, sowohl in ganzen kisten, als auch zu einzelnen Bontellien, im billigsten Preise zu bekommen. Cracauer Vorstadt Nro 449.

W następującym miesiącu Lipcu Prenumerata zwyczajna półroczna lub kwartalna na Gazetę Warszawską zaczyna się. J.J. PP. Prenumeratorów, a micnowicie mieszkających na Prowincyi lub za granicą, uprasza się, o wczesne na Pocztach zapisanie.

66. Ciągnięcie Loteryi Liczbowej Krola J. Pruskiego Prul-Południowych. Na rzecz Inwalidow, Wdow, i Szkol, tudzież na wsparcie Szpitalow urzadzone, dzialo się w Warszawie w przytomności Kommissarzow Generalney Administracyi Loteryi Krolewskiej, we Czwartek dnia 21. Czerwca 1798. rano o godzinie 9. — Wyciągnione Numera są:

39. 36 6. 2. 1.

Ciągnięcie 67. będzie w Poniedziałek d. 2. Lipca 1798. rano o godzinie 9. — Stawki u wszystkich Kolektorow, w Warszawie i na Pradze tylko do Soboty dnia 30. Czerwca rano, a w Kantorze Generalnym w Warszawie aż do wieczora przed ciągnięciem przyjętemi będą.

68. Ciągnięcie będzie dnia 12. Lipca. W Krolewskim Kantorze Generalnym w Warszawie; można też dostać Losow na Krolewską Berlińską Loteryą Klasową.

U Krolewskiego Kolektora Loteryi Weisse mieszkającego w bywzym Pałacu Saskim dostać można całych, poł i ćwierć losow za 1. Talar 14. dob. gr. w złocie, albo w kurrancie za 10. zł. 25. gr. Pol.

Jeżeli w Niedzie to jest, dnia 24. Czerwca pogoda pozwoli, będzie w Mnischkowskim, Ogrodzie wielka illumination i przytym wielki Ball dany, nietylko iedynie Ogród ale także pięć sal z iak nayprzedniejszą paradą i illuminationą przyozdobione będą, z ktorych trzy do Tańca a dwie do spaceru obrane są, zaczną się o szostey godzinie wieczorem.

W handlu J.Pana Franciszka Antoniego Tykla dostać można wody świeżey Freudentalskiej tak skrzynkami iako też i w Butelkach w pomierney cenie na Krakowskim Przedmiesciu Nro 449.